

Vastaus Leena Kaunislahden ym. valtuustoaloitteeseen Turun katujen talvikunnossapidosta

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus, Kaupunkiympäristön kunnossapito, Heidi Jokinen, 28.3.2022:

Leena Kaunislahti on tehnyt valtuustoaloitteen Turun katujen talvikunnossapidosta. Aloitteessa esitetään, että "sopimuksen mukaiset sanktiot käynnistetään sekä urakka-alueiden urakoitsijalle, että ulkopuoliselle valvojalle. Sopimukset rauetkoon sopimusrikkomusten perusteella ja haettakoon uusia urakoitsijoita. Kaupungin kunnossapitoyksikön valvojat vaihdettava uusiin sillä perusteella, että tehtävänsä ovat jättäneet hoitamatta." Turun katujen lumenauauksen järjestyksen ja sen vaikutuksen tarkastelemista eri väestöryhmiin sekä kevyen liikenteen väylien auraamista ennen autoteitä.

Kunnossa- ja puhtaanapitolain mukaan kadun kunnossapito käsittää ne toimenpiteet, joiden tarkoituksena on pitää katu liikenteen tarpeiden edellyttämässä tyydyttävässä kunnossa. Katujen ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitolain (myöhemmin kunnossapitolaki) 1.11.2005 voimaan tullessa osittaisuudistuksessa määriteltiin mm. katujen ja kevyen liikenteen väylien kunnossapidon tyydyttävä laatutaso uudella tavalla. Suomen kuntaliitto ja suurimmat kaupungit (mukana myös Turku) laativat muutetun lain pohjalta julkaisun "Katujen kunnossa- ja puhtaanapidon laatutaso ja väylien luokittelu". Julkaisu on perustana ajoratojen ja kevyen liikenteen väylien kunnossapitoluokituksessa. Turun kaupungin katu- ja viheralueiden hoidon alueurakoiden laatuvaatimukset on tehty tämän luokituksen pohjalta. Tämä kunnossapitoluokitus on hyväksytty Turun kiinteistöliikelaitoksen johtokunnassa 17.2.2010 § 86. Kunnossapitoluokituksessa kevyen liikenteen väylät on luokiteltu kahteen luokkaan (I ja II). Kevyen liikenteen luokitusperusteena on jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden määrä, työssäkäyntiliikenne, liikenne keskustaan ja asemille ja väylän varrella olevat palvelut. Ajoradat on luokiteltu kolmeen luokkaan (I, II ja III). Ajoneuvoliikenteen verkostossa luokitusperusteina ovat liikkemäärä, kadun toiminnallinen luokka (pää-, kokooja-, asuntokatu), työssäkäyntiliikenne, raskas liikenne, joukkoliikenne ja väylän varrella olevat palvelut, esimerkiksi asemat ja terveyspalvelut.

Kunnossapito- ja puhtaanapitolain (669/1978) 4 §:n mukaan kaupungin vastuulle kuuluu kaupungin kiinteistöjen ja yleisten alueiden kohdalla olevien jalkakäytävien talvikunnossapito. Turun kaupunki on myöskin ottanut hoitaakseen osan pientalovaltaisilla alueilla olevien jalkakäytävien talvikunnossapidosta. Kaupungissa on lisäksi jalkakäytäväosuuksia, joiden talvikunnossapito on lain mukaan kiinteistön omistajien vastuulla. Näiden osuuksien puhdistamisesta huolehtivat kiinteistöjen omistajat. Tästä johtuen eri alueiden jalkakäytävät voivat olla eriarvoisesti hoidettu.

Kunnossapitolaki edellyttää, että kunnossapidon tason määräytymisessä otetaan huomioon kadun liikenteellinen merkitys, liikenteen määrä, säätila ja sen ennakoitavissa olevat muutokset, vuorokaudenaika sekä eri liikennemuotojen, kuten moottoriajoneuvoliikenteen, jalankulun ja polkupyöräilyn, tarpeet sekä terveellisyys, liikenneturvallisuus ja liikenteen esteettömyys. Lain mukaan kunnalla on mahdollisuus asettaa vastuullaan olevat kunnossapito- ja puhtaanapitotehtävät tärkeysjärjestykseen ja kaduittain kiireellisyysjärjestykseen. Vastaavasti tontinomistajan on arvioitava vastuullaan olevien jalkakäytävien sijainnin liikenteellistä keskeisyyttä ja käyttöajankohtia ajoittaessaan ja mitoittaessaan toimenpiteitä.

Alueurakkaan sisältyvien tehtävien suorittamisen tarkemmat laatumääreet ja laatuvaatimukset on esitetty alueurakoiden urakka-asiakirjoissa. Näiden laatumääreiden ja laatuvaatimusten mukaisesti urakoitsija suorittaa talvikunnossapitotoimenpiteitä katuverkolla ja näiden laatumääreiden ja laatuvaatimusten toteutumista Kaupunkiympäristön kunnossapidon tilaajat valvovat. Esimerkiksi tyydyttävässä kunnossa olevalla kevyen liikenteen väylällä sallitaan mm. jonkin verran lunta, sohjoa tai uraisuutta polanteessa, jotka saattavat haitata pyöräilijän matkantekoa. Tämä luetaan kunnossa- ja puhtaanapidon mukaiseksi tyydyttäväksi tasoksi. Tämänhetkinen talvikunnossapidon budjetti on mitoitettu edellä mainittujen kunnossapitoluokituksen, urakka-asiakirjojen laatumääreiden ja laatuvaatimusten pohjalta. Lumenpoiskuljetus tehdään aina erillistä tilauksesta urakkatarjouksessa annetulla yksikköhinnalla.

Urakoitsijat mitoittavat ja suunnittelevat henkilöstö- ja kalustoresurssinsa normaaleille talviketeille niin, että laadunalaista kaupungin antamista kunnossapitoluokituksen mukaisista laatumääreistä ei tapahdu. Poikkeuksellisten lumisateiden aikana ja jälkeen talvihoidolle annetut laatuvaatimukset saavat alittua tilapäisesti joillakin alueilla, mutta alueet ja väylät on saatettava kuntoon kunnossapitoluokituksen mukaisessa järjestyksessä heti lumisateen loputtua. Poikkeuksellisen säätilan aikana tyydyttävän kunnossapidon tason tavoittelemisessa voi vastuussa oleva huolehtia ensin liikenteellisesti keskeisistä alueista. Laki ei edellytä kunnossapitokaluston riittävyyden mitoittamista kaikkein poikkeuksellisimpia tilanteita varten. Yksi lain lähtökohdista on myös, että kadun käyttäjät voivat omilla toimillaan pienentää onnettomuusriskiään varautumalla keliolosuhteiden muutoksiin ja tiedossaan oleviin kadulla tehtäviin töihin ja ottamalla ne riittävästi liikkumisessaan huomioon.

Jalankulun turvallisuus ei ole pelkästään asukkaan tai kulkijan vastuulla, mutta asukkaan ja kulkijan on hyvä myös itse varautua mahdolliseen yllättävään liukkauteen käyttämällä mm. nastakenkiä. Kauppaan ei yleensä voikaan mennä nastakengillä, mutta nastakenkiin on saatavissa kumisia kenkäsuojuksia, jotka voi laittaa kengän pohjaan kaupassa käynnin ajaksi. Urakoiden valvontaa tehdään pistokokeilla kaupungin valvojan ja urakoitsijan toimesta. Sen lisäksi apuna omalle valvonnalle toimii palautepalvelu, jonka kautta on mahdollista antaa asiakaspalautetta mm. talvihoidosta. Lisäksi konsulttitoimeksiantona ulkopuolinen valvoja tekee talvikaudella viikoittain talvikunnossapidon teknisen laadun mittauksia koko Turun alueella. Teknisen laadun mittauksista laaditaan raportti ja talvikauden jälkeen raportti koko talvikaudesta.

Verrattuna ajoratoihin pyöriteiden talvihoidossa on se haaste, ettei pyöräily- ja jalankulkuliikenne kuluta jäisiä ja sohjoontuneita kohtia samalla tavalla kuin ajoradoilla, joilla autojen renkaiden lämmön, nastarenkaiden ja runsaiden liikenemäärien vuoksi ajorata pysyy paremmin puhtaana. Sen lisäksi pääväylien ja linja-autoreittien ajoratojen liukkaudentorjunnassa käytetään liuos-suolaa, joka sulattaa ajoradan pintaan tallautuneen jään ja lumen. Kevyen liikenteen väylien liukkaudentorjunnassa on määritelty käytettäväksi kalliomursketta. Tästä syystä ajoratojen ja kevyen liikenteen väylien pinnat saattavat näyttää erilaisilta erilaisten talvikunnossapitomenetelmien, liikenemäärien ja olosuhteiden johdosta.

Kulunut talvi on ollut suurien säätilavaihteluiden vuoksi tavallista ongelmallisempi. Säätilanvaihtelut ovat aiheuttaneet talvihoitoon hyvin poikkeukselliset olosuhteet ja sen, että hyvää lopputulosta ei ole saatu kunnossapitotoimenpiteistä huolimatta. Tästä samasta aiheesta ovat uutisoineet myös mm. Ely-keskus Turun Sanomissa 21.2.2022, Raision ja Kaarinan kaupungit Turun Sanomissa 22.2.2022 ja Liedon kunta Turun Tienoossa 24.2.2022.

Kaupunkiympäristön kunnossapito on teettänyt talven vaativuuden arviointia konsulttityönä ja tämän talven osalta väliaikaraportissa kirjattuna poikkeuksellisista olosuhteista:

-loppuvuoden pakkasjakso ilman lumipeitettä nopeutti maan routaantumista.

-helmikuun lopussa maan eteläosissa ja rannikoilla routaa oli 5 – 20 cm ajan-
kohdan keskiarvoa enemmän.

-pakkasjakson seurauksena tulvat ja paannejäävät ovat lisääntyneet.

-talven yksittäiset lumisateet ovat olleet runsaslumisia.

-katujen lumitilat ovat täyttyneet nopeasti ja osa lumesta on tamppautunut
paksuksi polanteeksi kaduille.

-kevättalven lämpötilojen vaihtelu on tehnyt polanteista todella epätasaisia ja
haitallisia ajoneuvoille.

-sulamisvedet ovat aiheuttaneet uusia ongelmia, kuten kaivon kansien jääty-
mistä ja liukkaita jalankulun ja pyöräilyn väylillä

Katuverkollamme on myös kohtia, joissa on rakenteellisia ongelmia ja jotka
vaikeuttavat talvi kunnossapitoa. Näissä kohdissa voidaan joutua tekemään
useita talvi kunnossapitotoimenpiteitä päivittäin ja ongelma toistuu silti. N äitä
em. kohtia korjataan vuosittain määrärahojen puitteissa.

Turun kaupunki on panostanut ja panostaa tulevan neljän talvikaudenaikana
merkittävästi kävely- ja pyöräteiden tehostettuun talvikunnossapitoon. Tehos-
tettua talvikunnossapidon reittiä laajennetaan joka vuosi. Harjasuolausreitin
pituus on joka vuosi 12 kilometriä. Tehostetun reitin pituus on tänä talvikaute-
na 20 km, mutta neljän vuoden kuluttua se on 70 kilometriä. Hoitomenetel-
mänä reitillä käytetään sekä harjasuolausta että harjahiekoitusta. Lumi poiste-
taan koko kävely- ja pyörätien leveydeltä tai vähintään 3 metrin leveydeltä
esim. ajorataosuuksien kohdalla. Liukkaita torjutaan harjasuolareitillä suola-
liuksella ja harjahiekoitusreitillä pestyllä hiekalla. Tehostettu talvikunnossapi-
to on osa kaupungin laatimaa kävelyn- ja pyöräilyn kehittämisohjelmaa. Ta-
voitteena on lisätä kaupunkilaisten hyvinvointia kannustamalla ympärivuoti-
seen pyöräilyyn. Samalla liikenteen ilmastokuormitus pienenee, jos yksityis-
autoilun määrä saadaan pieneneään.

Urakka-asiakirjojen mukaan alueurakkasopimusten ja asiantuntijasopimusten
irtisanominen vaatii, että toinen sopijapuoli on olennaisesti rikkonut sopimus-
velvoitteitaan. Poikkeuksellisten sääolosuhteiden vuoksi alueurakoissaurakka-
asiakirjojen laatuvaatimuksiin ei useista kunnossapitotoimenpiteistä huolimatta
ole aina joka tilanteessa eikä joka paikassa päästy. Tämä ei ole riittävä pe-
ruste alueurakkasopimusten irtisanomiselle. Teknisen laadun mittauksissa
konsultti on puolueettomasti, pistokoeluonteisesti tehnyt havaintoja koko Tu-
run alueella. Perusteita myöskään tämän sopimuksen irtisanomiselle ei ole.

Työntäjän mahdollisen direktio-oikeuden käyttämisestä on pyydetty näkemys
kaupungin henkilöstöjohtaja Sinikka Valtoselta. Henkilöstöjohtaja Valtonen on
tältä osin todennut seuraavaa: Henkilökunnan osalta noudatamme työsopi-
muslakia ja lakia kunnallisesta viranhaltijasta, eikä talviolosuhteiden poik-
keuksellisuudesta johtuvaa tilannetta voida katsoa sellaiseksi laiminlyönniksi,
joka johtaisi työnantajadirektion käyttöön.

Christina Hovi
kaupunkiympäristöjohtaja